

SÈRIE 3

OPCIÓ A

1. Expliqueu la importància i la funció narrativa que té la descripció dels paisatges naturals i dels espais urbans en la novel·la *Pilar Prim*, de Narcís Oller. [3 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha de:

- a) *Identificar els principals espais descrits: el paisatge natural de la Cerdanya i voltants, que ocupa la primera meitat de la novel·la (vuit capítols), i l'urbà (Barcelona), que n'ocupa la resta (el primer capítol marca la transició de l'espai urbà, amb la sortida de l'estació de França, cap al nord, i el vuitè fa de frontissa en sentit contrari) (1 punt).*
- b) *Explicar que l'espai natural està descrit de manera minuciosa, en la línia del realisme, però que alhora, seguint el model dels narradors modernistes, té un caràcter simbòlic que en fa créixer la importància: la funció del paisatge és reflectir o fer de correlat de l'estat d'ànim dels personatges femenins, en especial de la protagonista (i al mateix temps influeix sobre ella, en la línia del romanticisme) (1, 25 punts).*
- c) *Explicar que l'espai urbà perd importància en relació amb les altres novel·les d'Oller, i que només és esbossat. En canvi, són molt importants els espais interiors, tancats com l'estament social que els espais representen, i que permeten reflectir el conflicte interior de la protagonista. De tots aquests espais, té una importància especial el pis i el despatx de Deberga, també descrit amb detallisme, amb connotacions sensuals i amb mobles i objectes amb valor simbòlic (la chaise longue, i sobretot el quadre de la Madona i l'escultura de la Venus) (0, 75 punts).*

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

2. Descriviu el personatge del Foraster i les seves idees a *Aigües encantades*, de Joan Puig i Ferrer. [2 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha d'explicar que el Foraster encarna les idees del regeneracionisme i ha arribat al poble per convèncer els habitants que els gorgs de la Verge neixen d'una deu viva que es pot aprofitar, gràcies als mitjans que proporcionen la ciència i la tècnica, per a regar els camps i combatre la sequera. S'erigeix en l'individu que lluita contra la col·lectivitat; la lluita acaba en fracàs, però es projecta cap al futur amb la fugida conjunta del Foraster i Cecília. (0,5 punts). Tot i que representa el progrés científic positivista, ho fa amb una fe, un entusiasme i una vitalitat propis del modernisme (0,5 punts). D'una banda, descriu la seva relació amb la terra com un enamorament: vol descobrir els secrets de la natura i viure-hi en harmonia a partir de l'aprofitament dels recursos naturals (0,5 punts). De l'altra, el coneixement és un instrument per a combatre les idees religioses i el fanatisme que impedeix el progrés (0,5 punts).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

3. Comenteu el poema «A Mallorca, durant la Guerra Civil», de Bartomeu Rosselló-Pòrcel, pertanyent a la secció «Rosa secreta» del llibre *Imitació del foc*. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- La mètrica i l'estructura del poema.
  - El tema principal del poema en relació amb el context històric al·ludit en el títol (també convé tenir en compte la data de composició).
  - El sentit dels dos versos finals i la relació amb el símbol del foc en l'obra de Rosselló-Pòrcel.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

A MALLORCA, DURANT LA GUERRA CIVIL

Verdegen encara aquells camps
i duren aquelles arbredes
i damunt del mateix atzur
es retallen les meves muntanyes.
Allí les pedres invoquen sempre
la pluja difícil, la pluja blava
que ve de tu, cadena clara,
serra, plaer, claror meva!
Sóc avar de la llum que em resta dins els ulls
i que em fa tremolar quan et recordo!
Ara els jardins hi són com músiques
i em torben, em fatiguen com en un tedi lent.
El cor de la tardor ja s'hi marceix,
concertat amb fumeres delicades.
I les herbes es cremen a turons
de cacera, entre somnis de setembre
i boires entintades de capvespre.

Tota la meva vida es lliga a tu,
com en la nit les flames a la fosca.

Barcelona, setembre 1937

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir:

- Que el poema es pot dividir en tres parts. En la primera (vv. 1-10), el poeta descriu la permanència d'un paisatge («encara», «duren», «sempre», «mateix») caracteritzat en termes de llum i color («verdegen», «arbredes», «atzur», «clara», «claror») (vv. 1-8), i després (vv. 9-10) es fa explícit que aquesta descripció inicial és un record, i que el poeta vol conservar en la visió mental la llum descrita. En una segona part (vv. 11-17), el poeta imagina el paisatge no com el recorda, sinó com imagina que deu ser ara, a la tardor (està datat el setembre de 1937): els termes «tardor», «marceix», «setembre», «boires» ho fan clar; la tardor s'associa a la melangia: «fatiguen», «tedi lent», «capvespre». Finalment, els vv. 18-19 són la conclusió del poema. El poeta hi expressa la seva unió amb l'illa de Mallorca (d'aquí que pugui no solament recordar-la sinó imaginar-la en el present). (0,75 punts) Que el poema està escrit en versos blancs (sense rima) sense una regularitat estricta (hi ha des de versos octosíl·labs fins a alexandrins). (0,25 punts) (Es pot valorar especialment, afegint 0,25 punts dels 2 reservats per a la capacitat d'argumentació, que*

PAU 2016

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves

Literatura catalana

sàpiga mostrar la relació de la mètrica amb l'estructura: vv. 1-8 amb predomini de versos de 8 i 9 síl·labes, més dos versos de 6+6 (alexandrí) i 10 tancant la primera part; la segona part comença amb un octosíl·lab i un alexandrí, però tot seguit (evocació de la tardor) continua en decasíl·labs; el díptic de cloenda està format per dos decasíl·labs).

- b) Que el tema principal del poema és la permanència del record de l'illa. Lloc i data són importants: el poema és escrit a Barcelona, lluny de Mallorca, i la circumstància que fa forçada la distància és la guerra (Mallorca dominada pels franquistes, Rosselló a Barcelona i fidel a la República). No és, però, una elegia; el poeta no vol recuperar cap paradís perdut, sinó fer una poema sobre l'experiència d'un record tan intens d'un paisatge, que el poeta el pot imaginar tal com és ara, en el present. La raó és el lligam indissoluble, de mútua necessitat, entre el poeta i l'illa (i la poesia és l'expressió d'aquest lligam). Pot remarcar també que el paisatge és un tema recurrent en els poetes de l'Escola Mallorquina. (1 punt)
- c) Que la conclusió del poema conté una afirmació rotunda del lligam indissoluble que uneix el poeta al seu lloc d'origen. El lligam s'expressa a través d'un símil d'una gran força simbòlica (convé notar que el símil no és del poeta amb el foc, sinó que el que es compara és la relació de mútua necessitat): el foc no pot prescindir de la foscor nocturna (és a dir, el seu contrari); el poeta viu lligat a allò que voluntàriament ha deixat i ara ha de contemplar de lluny forçat per les circumstàncies històriques. Per tant, aquí convé parlar de la complementarietat dels contraris i de la vida com a contrast i lluita (es pot recordar «En la meva mort»: «Estic cansat de tu, domini fosc / i tempestat de flama»). (1 punt)

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut.

OPCIÓ B

1. Expliqueu en quines tragèdies gregues clàssiques es basa *Antígona*, de Salvador Espriu, i de quina manera l'autor n'adapta la situació bèl·lica, els personatges i el conflicte dramàtic per reflexionar sobre la realitat política espanyola del 1939.
[3 punts]

L'examinand ha d'explicar que l'obra d'Espriu es basa en el mite grec d'Èdip a partir de les tragèdies Els set contra Tebes d'Èsquil i Antígona de Sòfocles, de les quals extreu a més una part del nus argumental i dels personatges, excepte Eumolp i el Lúcid Conseller, que són invenció seva (1 punt). També haurà d'explicar d'una manera coherent i argumentada de quina manera l'obra d'Espriu es pot llegir com una resposta literària a la Guerra Civil espanyola: Etèocles i Polinices, els germans enfrontats, representen la guerra fratricida, i Creont pot ser la imatge del les polítiques dictatorials que imposa lleis repressives, pensades per castigar i no per restablir la concòrdia entre la població; alhora, per mitjà de la intervenció final d'Antígona, és portadora d'un missatge de perdó i reconciliació entre vencedors i vençuts, que l'autor adreça a la població espanyola per mitjà de la veu i l'actitud heroica de la protagonista, que se sacrifica perquè Tebes pugui viure en pau (2 punts).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicada en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut.

2. Expliqueu de manera concisa el tipus d'humor del recull *Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders, i els mecanismes que fa servir l'autor per crear-lo, i digueu amb quina visió del món es relaciona aquest tipus d'humor. Aporteu-ne almenys dos exemples rellevants.
[2 punts]

Pauta de correcció

L'examinand ha d'explicar que l'humor de Calders és lleuger i subtil, que no cau mai en la grolleria ni en l'escarni dels protagonistes; no neix de l'acudit ni provoca la rialla; no és optimista, sinó pessimista (0,5 punts). Ha de mostrar també que sovint neix de la incongruència entre el que els personatges s'espera que facin o diguin i el que efectivament fan o diuen; es pot comentar especialment l'ús d'un llenguatge molt convencional, fet de frases fetes, inadequat a les circumstàncies que es presenten; o el contrast entre la vanitat dels personatges i la poca perspicàcia amb què actuen. Ha de dir també que és fruit de la ironia o del distanciament irònic, que fa que no ens puguem identificar amb el personatge. L'humor transmet una imatge pessimista del món i de la societat (0,25 punts per característica, fins a un màxim d'1 punt). L'examinand pot exemplificar-ho pràcticament amb tots els contes del recull, especialment amb «Invasió subtil», «Un trauc a l'infinit», «El millor amic», «No s'admeten corones», «El testament de "La hiena"», «Zero a Malthus», «Tot esperit», «Vinc per donar fe», «Esport i ciutadania» o «La societat consumida» (0,25 punts per cada exemple pertinent, fins a un màxim de 0,5 punts).

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2 punts.

3. Comenteu el fragment següent de *Jardí vora el mar*, de Mercè Rodoreda. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- La situació del fragment en l'argument de la novel·la i les referències a altres moments de la història dels personatges.
  - La presència del món natural i el seu significat; justifiqueu-ho amb els exemples que ofereix el text sobre l'aigua i les flors.
  - El punt de vista narratiu.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Vaig obrir la llibreta. L'Eugeni hi escrivia tot el que li anava passant. El primer tros que vaig llegir va ser el de la baralla amb en Francesc, al carrer. Vaig anar més endarrera. Parlava de com s'havia anat enamorant, molt de mica en mica. A les nits d'estiu es trobaven al carrer d'Elisa, caminaven agafats de la mà fins a la placeta dels arbres i s'aturaven a sota dels pebrers. Quan tenien catorze anys i estaven dos o tres dies sense veure's, ella anava a buscar flors a casa d'ell. Si la convidaven a dinar, ell es quedava estones mirant-la amb els ulls encantats. Li explicava les lliçons i l'ajudava a fer els problemes. Ella li buscava trèvols de quatre fulles al jardí del col·legi i els hi ficava al llibre d'història quan anava a estudiar a casa d'ell.

Parlava molt d'un vestit que ella havia dut un estiu. I tot d'una em vaig recordar dels vestits de la meua Cecília. De color de flor de romaní. No hi havia res igual, però em sembla que s'havien estimat com ens havíem estimat amb la Cecília. Un dia que havia plogut molt fort, ell s'havia passat la nit escoltant l'aigua de la riera que baixava corrent; l'endemà, ella li va dir que havia pensat en ell tota la nit. Després començava a parlar d'en Francesc, i es veu que tots dos se'n reien. A ella no li agradava perquè era ric i presumia massa. I el pobre Eugeni, a la llibreta, deia que ella se li anava tornant bonica com un àngel.

La Mariona es va aixecar i va mirar per la finestra.

—¿No se't fa massa tard?

Em va dir que no i es va tornar a asseure. Jo vaig anar llegint. Em saltava fulls perquè tenia ganes d'acabar. Pensava en la Cecília, que se m'havia mort tan jove.

Un dia, ella va començar a tenir por. Acabava de fer divuit anys. Li va agafar por de cosir tota la vida, fins que es morís.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en l'enunciat, és a dir, si: (a) Situa aquest fragment en el desenllaç de la novel·la (al darrer capítol), i identifica «la llibreta» com el diari d'Eugeni, que cau a mans del jardiner després que Eugeni s'hagi suïcidat al mar (0,25 punts); explica que el diari exposa, des de la perspectiva d'Eugeni, les seves relacions d'adolescència amb Rosamaria i els motius materials que la van dur a trencar la relació amb ell (0,25 punts); identifica com a referències a altres moments de la història dels personatges els records relatius al festeig amb Rosamaria (0,25 punts) i la mort de Cecília, la dona del jardiner, que és un record persistent al llarg de la novel·la (0,25 punts).

(b) Explica que l'aigua i sobretot les flors representen la felicitat perduda en la relació entre Eugeni i Rosamaria (0,25 punts), i que les flors i les plantes també s'associen a la relació entre Cecília i el jardiner (0,25). En són exemples pertinents extrets del text la referència a «la placeta dels arbres» i «els pebrers», «les flors a casa d'ell», «els trèvols de quatre fulles al jardí del col·legi», la pluja o «l'aigua de la riera»; el vestit de «color de flor de romaní» de la Cecília associa explícitament les flors al record de la dona morta (0,25 punts cadascun, fins a un màxim de 0,5 punts).

(c) Explica que la història és contada per un narrador-observador extern sense nom, en primera persona (0,5 punts), que completa els buits de la història de la qual ha estat testimoni parcial amb una font com el diari de l'Eugeni (0,25 punts); aquest narrador —el jardiner— és un personatge secundari que aporta també els records personals de la seva relació amb Cecília, ara idealitzada (0,25 punts).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut de la resposta.